

гато інших. Проте питання про інформаційну функцію права не обмежується лише сказаним. Усвідомлення правової інформації як офіційної, з одного боку (за ознакою суб'єкта, від якого вона виходить), і як масової, з іншого боку (за ознакою суб'єктів, на яких вона розрахована), ставить проблему формування і розвитку не тільки правової держави, але правового товариства в цілому як однієї з визначальних ознак інформаційного товариства.

Саме з таких широких позицій слід підходити до питань інформатизації всієї правової системи, охоплюючи не тільки нормотворчий процес, але і процеси правозастосування, правовиконання, формування й оцінки рівня правосвідомості і правоповодження. У цьому зв'язку необхідна цілком нова постановка питання про індикатори правового товариства і відповідних механізмів моніторингу його розвитку.

Надійшла до редколегії 21.03.2000

Список літератури:

1. Sassrind.R The future of Law/ Facing the Callenges of Information Technology. Clarendon press. Oxford. 1996.h.50, 203.
2. Борковский А.Б. Англо-русский словарь по программированию и информатике. М., 1992.
3. Закон України "Про Концепцію Національної програми інформатизації" // Відомості Верховної Ради. 1998. N 75.
4. Закон України «Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 1998 - 2000 роки» // Відомості Верховної Ради. 1998. N 27-28. Ст.183.
5. Закон України «Про Національну програму інформатизації»// Відомості Верховної Ради. 1998. N 74.
6. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради. 1992. № 48. Ст.650.
7. Копылов.В.А. Информационное право. М.; 1998.
8. Бачило И.Л. Информатизация и право // Факт. 1999. № 5.
9. Безпека комп'ютерних систем: злочинність у сфері комп'ютерної інформації та її попередження /Вертузаев М.С., Голубев В.О., Котляревський О.І., Юрченко О.М./ За ред. О.П.Снігерьова. Запоріжжя, 1998.
10. История теоретической социологии: В 5 т. М., 1995.Т.1.
11. Кульба В.В., Малюгин В.Д., Шубин А.Н., Вус М.А. Введение в информационное управление. СПб., 1999.

А.Г. Дідук

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ (КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ) В УКРАЇНІ

З переходом України до ринкових відносин в законодавстві з'явилися нові терміни – “ноу-хау”, “торгові секрети”, “комерційна таємниця”, які радянському цивільному праву були недостатньо відомі. Тому вочі відносяться до найменш розроблених в науці цивільного права термінів. Невеликий також досвід і практичного застосування правил про охорону конфіденційної інформації (комерційної таємниці).

З розвитком ринкових відносин в країні буде зростати і ризик порушення права особи, якій належить конфіденційна інформація (комерційна таємниця). Ця проблема в Україні стоїть досить гостро і пошук шляхів її вирішення конче необхідно. Тим паче, що спеціальний закон про охорону конфіденційної інформації (комерційної таємниці) в Україні, як і в більшості країн, відсутній.

Перш ніж розкрити правовий режим конфіденційної інформації (комерційної таємниці), необхідно чітко визначитись, чи може конфіденційна інформація (комерційна таємниця) розглядатися як самостійний об'єкт інтелектуальної власності. Це питання в сучасному цивільному праві є спірним.

За останні роки в юридичній літературі країн СНД, в тому числі і в Україні, багато авторів відносять "інформацію", "конфіденційну інформацію", "комерційну таємницю", "ноу-хау" до об'єктів права інтелектуальної власності.

О.А. Підпригора та О.О. Підпригора вказують, що нерозкрита інформація може бути об'єктом правової охорони доти, доки вона зберігає свою конфіденційність [1, с.123-126].

О.П. Сергєєв відносить "конфіденційну інформацію", "комерційну таємницю" до об'єктів права інтелектуальної власності. Він вважає, що "конфіденційна інформація", "комерційна таємниця" має всі ознаки об'єкта інтелектуальної власності і є її особливим різновидом [2, с.675-676].

В.І. Жуков найбільш обґрунтовано стверджує, що у юристів континентального права немає єдиної думки: чи можливо взагалі мати суб'єктивне право на «торговий секрет», або «комерційну таємницю». Відомо, що в європейських державах торгові секрети відносять до фактичної належності (de facto), а не юридичної (de jure), які охороняються законодавством про недобросовісну конкуренцію. Ті, хто не визнає "торгові секрети" одним з видів власності дотримуються думки про те, що конфіденційна, виробнича і комерційна інформація охороняється тільки не прямим чином цивільним законодавством про недобросовісну конкуренцію і не може бути об'єктом власності чи будь-якого суб'єктивного права [3, с.34-38].

На такій позиції, стоїть, наприклад, судова практика Франції. Вона виходить з того, що «конфіденціальна інформація», до якої, безперечно, відноситься і «ноу-хау», на відміну, наприклад, від запатентованого винаходу, має захист de facto. Такий захист може бути здійснений в суді тільки шляхом застосування норм з недобросовісної конкуренції [4, с.54-57].

В силу вказаних вище точок зору ми не поділяємо теоретичну концепцію законодавця України, яку він поклав в основу ст.38 Закону України "Про інформацію" - концепцію речового "права власності".

Розглянемо більш детально, що ж таке "інформація", "конфіденціальна інформація", "комерційна таємниця"? Закон України "Про інформацію" в ст.1 розділу 1 розуміє інформацію, як документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.

Режим доступу до інформації – це передбачений правовими нормами порядок одержання і зберігання інформації (ч.1 ст.28 Закону України "Про інформацію"). Згідно з режимом доступу вся інформація поділяється на два види: "відкрита інформація" та "інформація з обмеженим доступом" (ч.2 ст.28 Закону України "Про інформацію"). Інформація з обмеженим досту-

пом за своїм правовим режимом поділяється на “конфіденціальну” і “таємну” (ст.30 Закону України “Про інформацію”).

Теоретик В.Б. Ісаков зазначає, що поняття “правовий режим” все більше затверджується в юридичній науці. Кожній галузі права характерний свій правовий режим регулювання і в ньому концентрується юридична своєрідність галузі, тому стало очевидним, що поняття “правовий режим” виражає основні, вузлові сторони правової дійсності [5, с.34-39].

С.С. Алексеев стверджує, що правовий режим в загальних рисах можна визначити як порядок регулювання, який виражено в багатообразному комплексі правових засобів, що характеризують особливе поєднання взаємодіючих між собою дозволів, заборон, а також позитивних зобов'язань, що створюють особливу направленість регулювання. Як правило, в основі юридичного режиму лежить той чи інший спосіб правового регулювання [6, с.372-375].

В.І. Сенчишев вказує, що поняття “правового режиму” не має чітко встановленої дефініції в теоретичній літературі. Правовий режим розкривається в спеціальних правилах, яким підпорядковується той або інший цивільно-правовий інститут. Дати опис правового режиму того чи іншого явища об'єктивної дійсності значить в усіх подробицях розкрити особливості виникнення, здійснення та припинення цивільних прав стосовно досліджуваного явища. Правовий режим – це правова характеристика явищ об'єктивної дійсності. Правовий режим об'єднує всю сукупність прав, обов'язків, дозволів та заборон безвідносно до особистості суб'єктів, яким вони належать або адресовані [7, с.109-110].

Конкретне визначення правового режиму і в цивільному праві відсутнє. Ще О.А. Красавчиков, ставив в 1983 р. питання про теоретичний рівень розробки категорії правового режиму в радянській науці цивільного права. Він вказував на те, що “загального поняття правового режиму об'єктів цивільно-правових зв'язків не сформульовано, а практично і більш точно - його немає” [8, с.14-41]. Він також наголошував, що “коли і говорять про правовий режим того або іншого різновиду об'єктів, то в них під таким завжди розуміють речі. А якщо в дослідженнях проблем правового режиму за радянських часів, винахідницького права у окремих авторів інколи і промайне термін “правовий режим”, то “яке реальне явище відображається в цьому терміні в тих випадках, коли він застосовується в логічному зв'язку з винаходом, зрозуміти рішуче неможливо”[8].

Залишається невизначеним, яка інформація в Україні є відкритою та порядок доступу до цієї інформації. Закон України “Про інформацію” не має спеціальної статті чи чітко вираженої презумпції, згідно з якою “вся інформація, якщо інше не передбачено в законі, є відкритою”. Проте можна спробувати прослідкувати це за такою схемою: “державна таємниця” → “конфіденційна інформація” → “відкрита інформація”.

У ч.2 ст.30 Закону України “Про інформацію” говорить: “Конфіденційна інформація – це відомості, що знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і розповсю-

джуються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов". Отже, поперше, бути чи ні тій або іншій інформації в режимі "конфіденційної" залежить від рішення особи, якій належить "конфіденційна інформація", "комерційна таємниця" фізичної чи юридичної особи, а не від державного органу, а по-друге, ця інформація розповсюджується "за бажанням" тієї ж особи згідно з передбаченими умовами. Рішення про віднесення інформації до режиму "конфіденційної" приймають особи, яким належить ця інформація. Вони ж встановлюють і момент, коли ця інформація стає конфіденційною, а також порядок її розповсюдження. Це по своїй суті і спричиняє досить багато порушень щодо конфіденційності інформації.

У ст.30 Закону України "Про підприємства в Україні" зазначається: "під комерційною таємницею підприємства маються на увазі відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами та іншою діяльністю підприємства, що не є державною таємницею, розголошення (передача, просочування) яких може завдати шкоди його інтересам".

Необхідним засобом забезпечення конфіденційності інформації та охорони комерційної таємниці є накладання на осіб, які мають доступ до такої інформації в силу своїх службових обов'язків, юридичних обов'язків щодо її нерозголошення. З цією метою в трудові договори та контракти з працівниками, а також з іншими особами, які притягаються, може включатись спеціальна умова про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці) та відповідальність за його порушення.

Таким чином, з правової точки зору, "комерційна таємниця" є засобом захисту від недобросовісної конкуренції в рамках реалізації права на інтелектуальну власність. Це положення загальноєвропейське у всьому світі. Воно випливає також із змісту пункту УІІІ ст.2 Конвенції 1967 р., що затверджувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності, учасником якої був і колишній СРСР. Однак, проблема правового режиму конфіденційної інформації (комерційної таємниці) цим не вичерпується.

Надійшла до редколегії 14.02.2000

Список літератури:

1. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України: Навч. посібник. К., 1998.
2. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. М., 1999.
3. Перспективи та актуальні проблеми правової охорони і ринкового використання інтелектуальної власності: Тези доповідей науково-практичного та інформаційно-консультативного семінару, Харків, 24 лютого 2000, Х., 2000.
4. Міжнародна передача технології: правове регулювання /Відп.ред. М.М.Богуславський/. М., 1985.
5. Исаков В.Б. Правовые режимы и их совершенствование. Свердловск, 1982.
6. Алексеев С.С. Теория права. М., 1994.
7. Сенчишев В.И. Объект гражданского правоотношения. Общее понятие. Актуальные вопросы гражданского права /Под ред. М.И. Брагинского. М., 1998.
8. Красавчиков О.А. Правовой режим изобретений: постановка вопроса // Проблемы советского изобретательского права. Свердловск, 1983.